

BEZPŁATNY PRZEWODNIK PRAWNY

Odszkodowanie za internowanie w stanie wojennym

Praktyczny przewodnik dla osoby internowanej i jej rodziny

KTO MOŻE WYSTĄPIĆ Osoba internowana, a po jej śmierci także małżonek, dzieci lub rodzice.	JAKIE DOKUMENTY Lista dokumentów i danych, od których warto rozpocząć analizę.
O CO MOŻNA WNIOSKOWAĆ Zadośćuczynienie za krzywdę oraz odszkodowanie za wykazaną szkodę.	JAK ZACZAĆ Prosty plan działania i karta do zebrania najważniejszych faktów.

Opracowanie: adwokat Karol Bednarz
Kancelaria Adwokacka - Stalowa Wola
represjonowani.pl

Stan informacji: 3 października 2026 r.

Czy ta sprawa może dotyczyć Ciebie lub Twojej rodziny?

Najkrótsza odpowiedź

Jeżeli dana osoba była internowana w związku z wprowadzeniem stanu wojennego 13 grudnia 1981 r., może żądać od Skarbu Państwa odszkodowania za szkodę i zadośćuczynienia za krzywdę. Po jej śmierci uprawnienie może przejść na małżonka, dzieci i rodziców.

Sprawdź cztery podstawowe pytania

- Czy istnieje informacja, że osobę pozbawiono wolności na podstawie decyzji o internowaniu związanej ze stanem wojennym?
- Czy wiadomo, choćby w przybliżeniu, kiedy i gdzie osoba była internowana?
- Czy internowanie spowodowało cierpienie, problemy zdrowotne, rozłąkę z rodziną, utratę pracy, nauki albo dochodów?
- Jeżeli osoba internowana zmarła: czy zgłasza się jej małżonek, dziecko lub rodzic?

Nie masz decyzji o internowaniu?

Brak dokumentu w domowym archiwum nie przekreśla sprawy. Do rozpoczęcia poszukiwań często wystarczą dane osoby, przybliżony okres, nazwa ośrodka albo miejscowość. Akta mogą znajdować się między innymi w zasobie IPN lub w archiwach państwowych.

BEZPŁATNA WSTĘPNA ANALIZA

Opisz represję i dokumenty, które posiadasz. Wstępnie sprawdzę podstawę roszczenia i wskażę, czego jeszcze potrzeba.

represjonowani.pl/#bezplatna-analiza

515 169 749 | adwokat@karolbednarz.pl

Kto może wystąpić o świadczenie?

Ustawa rozróżnia roszczenie samej osoby internowanej oraz przejście uprawnienia po jej śmierci.

1. Osoba internowana	2. Rodzina po śmierci
Może żądać zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz odszkodowania za szkodę majątkową wynikłą z wydania lub wykonania decyzji o internowaniu.	Uprawnienie może przejść na małżonka, dzieci i rodziców osoby internowanej. Sam fakt, że wcześniej nie złożono wniosku, nie zamyka automatycznie drogi rodzinie.

Czy przyczyna śmierci ma znaczenie?

Nie musi istnieć związek między śmiercią a represją. Osoba internowana mogła umrzeć wiele lat później z powodu wieku, choroby, wypadku albo innej przyczyny. Dla przejścia uprawnienia istotna jest śmierć osoby internowanej i przynależność do kręgu wskazanego w ustawie, a nie przyczyna zgonu.

Co trzeba jeszcze sprawdzić?

- czy wcześniej prowadzono postępowanie dotyczące tej samej represji i czy zapadło prawomocne rozstrzygnięcie;
- kto należy do kręgu osób uprawnionych i jakie dokumenty potwierdzają pokrewieństwo lub małżeństwo;
- czy sprawa dotyczy rzeczywiście internowania, czy innego rodzaju pozbawienia wolności wymagającego odmiennej podstawy prawnej.

Podstawa prawna

Art. 8 ust. 1 ustawy z 23 lutego 1991 r., nazywanej ustawą lutową, wymienia osobę internowaną oraz - po jej śmierci - małżonka, dzieci i rodziców.

Dwa różne rodzaje roszczeń dziecka

W potocznym języku oba przypadki bywają określane jako odszkodowanie dla dzieci osób represjonowanych. Prawnie mogą to być jednak dwie odrębne sytuacje.

A. Uprawnienie po zmarłym rodzicu	B. Własna krzywda dziecka
Dziecko może należeć do kręgu osób, na które przechodzi uprawnienie zmarłej osoby represjonowanej. Analiza dotyczy represji rodzica, jej skutków i historii wcześniejszych postępowań.	Art. 8b dotyczy dziecka matki, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia: dziecko było z nią w odosobnieniu albo matka przebywała tam w ciąży. Inne przypadki obejmuje art. 11 ust. 3 (zob. niżej).

Dlaczego to ma znaczenie?

Inaczej opisuje się podstawę roszczenia, krzywdę, dokumenty i osoby uprawnione. Błędne zakwalifikowanie sytuacji może utrudnić przygotowanie wniosku lub prowadzić do pominięcia ważnego roszczenia.

Przykład

Rodzic był internowany przez rok, po zwolnieniu nie prowadził sprawy, a wiele lat później zmarł z przyczyn niezwiązanych z represją. Dziecko może co do zasady zbadać przejście uprawnienia po zmarłym rodzicu. Nie jest konieczne, aby rodzic zmarł wskutek represji ani aby za życia rozpoczął postępowanie.

Własne roszczenie dziecka wymaga sprawdzenia wszystkich warunków ustawy. Przy art. 8b ust. 1 trzeba ustalić stwierdzenie nieważności orzeczenia wobec matki oraz pobyt dziecka z nią w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia albo pobyt matki w takim miejscu podczas ciąży.

Art. 11 ust. 3 rozszerza odpowiednie stosowanie art. 8b na dzieci osób z art. 11 ust. 1 i 2. Dotyczy to określonych w ustawie zatrzymań lub tymczasowego aresztowania zakończonych uniewinnieniem albo umorzeniem z przyczyn wskazanych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego, a także pozbawienia życia lub wolności bez postępowania zakończonego orzeczeniem. Znaczenie mają także pozostałe przesłanki, w tym charakter represji i wcześniejsze rozstrzygnięcia.

Zadośćuczynienie i odszkodowanie - za co?

Zadośćuczynienie za krzywdę	Odszkodowanie za szkodę
Dotyczy cierpienia fizycznego i psychicznego. Znaczenie mają m.in. warunki izolacji, poczucie zagrożenia, sposób traktowania, rozłąka z rodziną, zdrowie, utrata poczucia bezpieczeństwa oraz skutki utrzymujące się po zwolnieniu.	Dotyczy strat majątkowych, które można powiązać z internowaniem, np. utraconych dochodów, zwolnienia z pracy, zahamowania kariery albo innych konkretnych następstw finansowych.

Od czego zależy wysokość zadośćuczynienia?

- czas i miejsca internowania oraz warunki pobytu;
- sposób traktowania, przesłuchania, transporty i inne formy nacisku;
- stan zdrowia przed internowaniem, w jego trakcie i po zwolnieniu;
- rozłąka z małżonkiem, dziećmi i innymi bliskimi;
- skutki zawodowe, społeczne i życiowe;
- następstwa psychiczne oraz czas, przez jaki były odczuwane.

Nie istnieje ustawowa stawka za miesiąc

Czas internowania jest ważny, ale nie działa jak automatyczny cennik. Dwie osoby internowane przez ten sam okres mogą otrzymać różne świadczenia, jeżeli różniły się warunki, skutki zdrowotne, rodzinne i zawodowe.

Co przygotować do pierwszej analizy?

Nie trzeba od razu posiadać kompletnej teczki. Zacznij od tego, co rodzina wie i co zachowało się w domu.

[]	Decyzja o internowaniu, świadectwo zwolnienia albo inny dokument potwierdzający odosobnienie.
[]	Przybliżone daty, miejsca internowania i nazwy ośrodków.
[]	Dokumenty z IPN, archiwów, sądu, zakładu pracy lub związku zawodowego.
[]	Dokumentacja medyczna dotycząca zdrowia fizycznego lub psychicznego.
[]	Dokumenty pracownicze i finansowe pokazujące utracone dochody lub inne straty.
[]	Korespondencja z okresu internowania, notatki, zdjęcia oraz publikacje prasowe.
[]	Dane świadków, którzy znają warunki internowania albo jego skutki po zwolnieniu.
[]	Akt zgonu i akty stanu cywilnego, gdy z roszczeniem występuje rodzina.
[]	Informacja o wcześniejszych sprawach, wyrokach lub wypłaconych świadczeniach.

Brakuje większości dokumentów?

To częsta sytuacja. W formularzu bezpłatnej analizy wystarczy podać dane osoby, przybliżone daty, miejsce i to, co rodzina pamięta. Na tej podstawie można wskazać, jakich dokumentów szukać i gdzie mogą się znajdować.

Jak wygląda droga do świadczenia?

01

Wstępna kwalifikacja

Ustalenie, czy chodzi o internowanie objęte ustawą, kto jest uprawniony oraz czy wcześniej prowadzono sprawę.

02

Zebranie dokumentów

Odtworzenie okresu internowania i materiału opisującego jego skutki zdrowotne, rodzinne, społeczne i finansowe.

03

Oddzielne wyliczenie

Zadośćuczynienie za krzywdę oraz odszkodowanie za szkodę trzeba opisać i uzasadnić osobno.

04

Przygotowanie żądania

Wniosek powinien zawierać opis represji, żądane kwoty, dowody oraz informacje o osobach uprawnionych.

05

Postępowanie przed sądem

W sprawie decyzji o internowaniu żądanie składa się do sądu okręgowego właściwego dla miejsca zamieszkania osoby występującej o świadczenie.

Czy decyzję o internowaniu trzeba najpierw unieważnić?

Ustawa wprost przewiduje roszczenie wynikające z wydania lub wykonania decyzji o internowaniu związanej z wprowadzeniem stanu wojennego. Co do zasady nie prowadzi się wcześniej osobnego postępowania o unieważnienie takiej decyzji. Dokumenty konkretnej osoby trzeba jednak zawsze sprawdzić.

Koszty postępowania

Art. 13 ustawy przewiduje, że koszty postępowania w sprawach objętych ustawą, w tym koszty ustanowienia pełnomocnika, ponosi Skarb Państwa. Zasady rozliczenia prowadzenia konkretnej sprawy z adwokatem należy ustalić osobno przed udzieleniem pełnomocnictwa.

Pytania, które najczęściej zadają rodziny

Czy dziecko może wystąpić po zmarłym rodzicu?

Tak, dziecko należy do kręgu osób wskazanych w art. 8 ust. 1. Trzeba ustalić pozostałych uprawnionych i historię wcześniejszych postępowań.

Czy rodzic musiał rozpocząć sprawę za życia?

Nie. Brak wcześniejszego wniosku nie zamyka automatycznie drogi małżonkowi, dzieciom ani rodzicom osoby internowanej.

Czy śmierć musiała nastąpić wskutek represji?

Nie. Przyczyna śmierci osoby internowanej nie musi mieć związku z internowaniem.

Czy krótki okres internowania wyklucza świadczenie?

Nie. Długość ma znaczenie, ale sąd ocenia także warunki, sposób traktowania, zdrowie oraz skutki rodzinne i zawodowe.

Czy można zacząć bez dokumentów?

Tak. Podstawowe dane i przybliżone daty pozwalają rozpocząć ocenę oraz ustalić plan poszukiwania akt.

Czy wynik kalkulatora przesądza kwotę?

Nie. Kalkulator może pokazać orientacyjny zakres, ale kwota zależy od indywidualnych okoliczności i oceny sądu.

BEZPŁATNA WSTĘPNA ANALIZA

Opisz represję i dokumenty, które posiadasz. Wstępnie sprawdzę podstawę roszczenia i wskażę, czego jeszcze potrzeba.

represjonowani.pl/#bezplatna-analiza

515 169 749 | adwokat@karolbednarz.pl

Zapisz najważniejsze informacje przed kontaktem

Imię i nazwisko osoby internowanej:	
Data urodzenia osoby internowanej:	
Okres internowania - od / do:	
Miejsce lub miejsca internowania:	
Najtrudniejsze warunki i zdarzenia:	
Skutki zdrowotne i psychiczne:	
Skutki rodzinne, zawodowe i finansowe:	
Posiadane dokumenty i dane świadków:	
Czy wcześniej prowadzono sprawę lub wypłacono świadczenie?	
Osoba kontaktująca się i jej relacja do osoby internowanej:	

Ważne dla bezpieczeństwa dokumentów

Do pierwszej analizy wysyłaj czytelne kopie, nie jedyne posiadane oryginały. Przed przesłaniem obszernych lub szczególnie wrażliwych materiałów uzgodnij sposób ich bezpiecznego przekazania.

Nie musisz samodzielnie oceniać całej ustawy

Jeżeli historia Twoja lub Twojej rodziny pasuje do opisanych sytuacji, wyślij krótki opis przez formularz. Wstępna analiza służy ustaleniu podstawy roszczenia, osób uprawnionych oraz brakujących dokumentów.

BEZPŁATNA WSTĘPNA ANALIZA

Opisz represję i dokumenty, które posiadasz. Wstępnie sprawdzę podstawę roszczenia i wskażę, czego jeszcze potrzeba.

represjonowani.pl/#bezplatna-analiza

515 169 749 | adwokat@karolbednarz.pl

O autorze

adwokat Karol Bednarz prowadzi Kancelarię Adwokacką w Stalowej Woli i sprawy osób represjonowanych oraz ich rodzin w całej Polsce. Jest wpisany na listę Izby Adwokackiej w Rzeszowie pod numerem RZE/ADW/1615.

Zweryfikuj wpis w Krajowym Rejestrze Adwokatów

Źródła

Tekst jednolity ustawy z 23 lutego 1991 r. - ELI

Instytut Pamięci Narodowej - internowania w ramach operacji Jodła

Krajowy Rejestr Adwokatów - Karol Bednarz, RZE/ADW/1615

Zastrzeżenie

Poradnik ma charakter ogólny i edukacyjny. Nie stanowi porady prawnej, oferty ani obietnicy wyniku. Każda sprawa wymaga sprawdzenia dokumentów, aktualnego stanu prawnego, terminów, wcześniejszych postępowań i indywidualnych okoliczności.